

Jaarplan 2024

(Centrum Groninger Taal & Cultuur en Erfgoedpartners)

Visie

Als je Groningers vraagt waarom ze in deze provincie wonen, krijg je vaak een enthousiast verhaal over de aanwezigheid van cultuur en erfgoed. Het landschap, de steden en dorpen, kerken, borgen, molens, boerderijen, orgels en de eigen manier van leven, eten, feestvieren en uitdrukken: geen woord te veel maar wel duidelijk. Al deze elementen maken dat we ons als bewoners thuis voelen en in een veranderende wereld is dat van groot belang. Ook mensen die niet in Groningen zijn geboren, maken zich deze cultuur vaak eigen of kiezen er zelfs voor om in Groningen te blijven wonen.

In de kern betekent dit dat erfgoed van belang is voor de provincie en dat samen zorgdragen voor dit erfgoed het gevoel van gemeenschappelijkheid en binding met de samenleving versterkt. In Groningen zijn veel mensen actief betrokken bij het behouden, beheren, presenteren en onderzoeken van erfgoed. Rondom een kleine groep professionals zijn veel vrijwilligers betrokken, op alle niveaus en vaak met veel verantwoordelijkheden. Dit versterkt de maatschappelijke samenhang binnen gemeenschappen en geeft een positieve stimulans om voor elkaar en de samenleving te zorgen. Dat begint al jong bij het betrekken van kinderen bij erfgoed en dat gaat tot op latere leeftijd door, waarbij het niet uitmaakt of mensen al generaties lang in Groningen wonen of net zijn gearriveerd. Wij verbinden vanuit het Centrum Groninger Taal & Cultuur en Erfgoedpartners deze mensen binnen een netwerk en bieden advies en ondersteuning aan. Daarbij benutten we de aanwezige deskundigheid die binnen dit netwerk aanwezig is en voegen we toe wat niet aanwezig is.

Omdat het belang van erfgoed voor de inrichting, de kwaliteit van de leefomgeving en de identiteit van de inwoners steeds belangrijker wordt, willen Erfgoedpartners | Centrum Groninger Taal & Cultuur meedenken met gemeenten en toeristische ondernemers over de culturele biografie van de regio waarbij het landschap, de monumenten, materieel en immaterieel erfgoed in samenhang een plaats krijgen. Zo kunnen de organisaties een antwoord geven op de vraag van landschapsorganisaties en de provincie (ERL) om mee te denken over de inrichting en ontwikkeling van de provincie Groningen.

Missie

De gezamenlijke missie van Erfgoedpartners | Centrum Groninger Taal & Cultuur luidt als volgt:

Erfgoed vormt een levend(ig) deel van de Groningse samenleving. Musea, kerken, molens, borgen, orgels, maar ook taal, verhalen en gewoontes vormen het hart van de Groningse samenleving, toen, nu en later. Erfgoedpartners | Centrum Groninger Taal & Cultuur leveren hier een bijdrage aan door vraag en behoefte van het werkveld in al deze erfgoedonderwerpen centraal te stellen. Naast een ondersteunende en adviserende rol hebben we ook de rol van uitvoerder, als het veld daar om vraagt.

Inleiding

Voor u ligt het gecombineerde Jaarplan 2024 van Erfgoedpartners | Centrum Groninger Taal & Cultuur: twee stichtingen met één team en één bestuur onder één dak en met één missie. Daarom bevat dit Jaarplan één inleiding, gevolgd door twee Jaarplannen en Begrotingen. Op bladzijde 3 begint het Jaarplan van Erfgoedpartners en op bladzijde 13 begint het Jaarplan van Centrum Groninger Taal & Cultuur. Hier vindt u de activiteiten en projecten die we als stichtingen komend jaar uitvoeren.

Komend jaar besteden we extra aandacht aan het ondersteunen van erfgoedvrijwilligers en - gemeenschappen, die zich inzetten om monumenten, historisch groen, taal, tradities en objecten te bewaren voor volgende generaties. Erfgoed is voor ons alles wat van waarde is voor alle mensen die op dit moment in Groningen wonen. Daarbij is het belangrijk dat er niet alleen verzameld en beschermd wordt, maar dat verteld wordt waarom iets de moeite waard is en dat deze presentaties worden gedocumenteerd en gedigitaliseerd. Het Verdrag van Faro is daarbij een belangrijke inspiratiebron en komend jaar zullen we daarom voor de erfgoedsector en overheden bijeenkomsten organiseren hoe we dit willen uitvoeren.

Op het gebied van streektaal willen we mensen over de drempel helpen om de streektaal te gebruiken. Dat kan door mensen op veel verschillende manieren met streektaal in aanraking te brengen. Daarom zoeken we met uitgevers en fondsen naar mogelijkheden om Groningstalige literatuur voor alle leeftijden uit te geven: om te beginnen een kinderboek dat vanuit het Gronings ook in het Nederlands wordt vertaald. Uit onderzoek blijkt dat overdracht op school van essentieel belang is voor het voortbestaan van het Gronings. Vanuit het perspectief van meertaligheid willen we voor scholen een programma ontwikkelen dat gericht is op het gebruik van taal. Dit vergt goed onderzoek en samenwerking met de NHL Stenden, lectoraat meertaligheid en geletterdheid en afstemming met de stuurgroep Nedersaksisch. Vanuit de zorg is er vraag naar een aanpak om verzorgenden Gronings te leren voor een beter contact met de patiënten. Deze aanpak nemen we van onze collega's uit Gelderland over. Vanuit de wetenschap wordt onderzoek gedaan naar spraaktechnologie, digitalisering en de mogelijkheden om spraakrobots in te zetten.

Digitalisering was en is een belangrijk onderwerp omdat digitale zichtbaarheid onmisbaar is om mensen te bereiken en om met collega's van gedachten te kunnen wisselen. Binnen het project Innovatie musea wordt dit met 19 musea opgepakt: na het digitaliseren volgt volgend jaar de stap naar publiek.

Het leven is duurder geworden en dat gaat niet ongemerkt voorbij aan onze organisaties. De financiële basis bij Erfgoedpartners en Centrum Groninger Taal & Cultuur is op orde en de organisatie is flexibel opgezet. Naast een aantal vaste medewerkers, zijn er ook mensen die op eigen verzoek werken vanuit een flexibel contract. Het betreft specialisten die graag op deze manier inzetbaar willen blijven. Voor deze groep worden jaarlijks nieuwe afspraken gemaakt over inzet voor activiteiten en projecten. Dat maakt dat bij stijgende kosten de ruimte voor inzet van experts in de flexibele schil minder wordt. Hierover willen we met de provincie afspraken maken, omdat juist deze specialisten bij erfgoedinstellingen niet aanwezig zijn. Denk hierbij aan de specialist op het gebied van collectieregistratie en digitalisering of aan educatie.

Jaarplan Erfgoedpartners

Erfgoedpartners is de steuninstelling voor materieel erfgoed in de provincie Groningen, met oog voor zowel de behoeften van iedere sector (musea, molens, borgen, orgels, archeologie en publiek) als voor het erfgoed in het algemeen. Accenten liggen op bewaren en behouden, het delen van kennis, het ontwikkelen van visie, het gebruiken en presenteren en het betrekken van de samenleving. Komend jaar zijn er drie speerpunten waaraan extra aandacht zal worden besteed: digitalisering, ondersteuning van erfgoedvrijwilligers en erfgoedparticipatie in relatie tot het verdrag van Faro.

Binnen de provincie zijn er meerdere projecten geïnitieerd om de slagkracht van musea te versterken. Hierdoor krijgen musea een flinke duw in de rug, waarbij het belangrijk is dat alle projecten elkaar versterken. Erfgoedpartners zoekt verbinding en afstemming met al deze initiatieven, zodat meerwaarde ontstaat. Het project Innovatie Musea is bij Erfgoedpartners ondergebracht, maar wordt inhoudelijk vorm gegeven door 19 musea. Daarom wordt het project inhoudelijk niet in dit Jaarplan uitgewerkt, maar krijgt het wel een plaats in de Begroting. Vanzelfsprekend zijn er intensieve banden tussen de musea en Erfgoedpartners. Met de Coöperatie Sterke Musea vindt afstemming plaats: de directeur van Erfgoedpartners is adviseur van het bestuur en tussen consulenten van beide organisaties vindt afstemming over advisering plaats. Erfgoedpartners richt zich op het aanreiken van kennis en vaardigheden, de coöperatie biedt binnen de musea extra handen.

Drie speerpunten

Steunpunt Digitalisering

Vanaf 2019 fungeert Erfgoedpartners als steunpunt digitalisering voor de provincie Groningen. De provincie en OCW hebben afgelopen beleidsperiode extra middelen gereserveerd om erfgoedinstellingen te stimuleren om digitaal zichtbaar te zijn en daarmee een breder publiek kennis te laten maken met het erfgoed dat zij beheren. Om dit proces te ondersteunen heeft iedere provincie een steunpunt digitaal erfgoed waar organisaties en medewerkers met hun vragen terecht kunnen en waar digitale samenwerking wordt bevorderd. Het steunpunt bestaat uit een digitaliseringscoach die 200 uur per jaar kan besteden aan advisering van erfgoedinstellingen en die daarnaast deel kan nemen aan de landelijke bijeenkomsten van het Netwerk Digitaal Erfgoed. Dit is mogelijk via aanvullende financiering van de provincie naast de reguliere subsidie. Ook voor 2024 is rekening gehouden met deze extra subsidie.

Als provinciaal steunpunt in een landelijk netwerk ziet Erfgoedpartners het als haar taak om de digitale infrastructuur te realiseren waardoor erfgoedinstellingen in staat zijn elkaar en het publiek te bereiken. Hiervoor wordt samengewerkt met de Groninger Archieven, de Universiteitsbibliotheek en het Centrum voor Groninger Taal en Cultuur. De erfenis van de Verhalen van Groningen zal binnen deze structuur een plaats krijgen. In 2023 is een pilot uitgevoerd, die mogelijk een vervolg gaat krijgen in 2024. Omdat de plannen nog in ontwikkeling zijn en omdat er nog geen subsidie is aangevraagd, is dit vervolgproject niet in de begroting opgenomen. De voorbereidende werkzaamheden worden wel gefinancierd vanuit de provinciale subsidie.

Digitalisering, publieksbereik en marketing kunnen elkaar versterken. Vanuit de visie “één keer invoeren, overal zichtbaar” investeert Erfgoedpartners in praktische toepassingen voor de erfgoedwereld. Dit sluit aan bij het project Innovatie Musea van de provincie. In 2022 en 2023 lag de nadruk op digitaliseren en presenteren van collecties in de jaren daarna zal ook digitaal publieksbereik steeds belangrijker worden.

Ondersteuning Erfgoedvrijwilligers

Vanuit het landelijke cultuurbeleid is er veel aandacht voor de ondersteuning van vrijwilligers en voor participatie van de samenleving, ook in relatie tot het Verdrag van Faro. In 2022 en 2023 hebben het Fonds voor Cultuurparticipatie en het ministerie van OCW geld vrijgemaakt voor de samenwerkende erfgoedhuizen binnen OPEN (Organisatie Provinciale Erfgoedhuizen Nederland) om organisaties met vrijwilligers te ondersteunen. Dit gebeurt onder andere via het digitale platform www.erfgoedvrijwilliger.nl, een website die niet alleen helpt bij het zoeken van vrijwilligers maar die ook steeds meer inhoudelijke informatie en (digitale) cursussen zal bevatten. Daarnaast zijn adviseurs opgeleid die erfgoedinstellingen kunnen adviseren bij het werven van vrijwilligers en vooral bij het zoeken van vrijwilligers bij nieuwe doelgroepen. Ook Erfgoedpartners beschikt nu over een dergelijke adviseur. In november 2023 is het eerste adviestraject gestart en in 2024 zullen er meer volgen.

Binnen het samenwerkingsverband van OPEN heeft onderzoek plaatsgevonden naar het aantal vrijwilligers in de erfgoedsector en naar de omvang en soort werkzaamheden die zij verrichten. In het voorjaar van 2023 was het onderzoek naar de situatie in Groningen afgerond en eind 2023 zal het beeld van alle Nederlandse provincies gereed zijn. Het is de bedoeling om jaarlijks de cijfers te monitoren. In Groningen is het opvallend dat de historische verenigingen niet in beeld zijn en geen samenwerkingsverband hebben. Uit incidentele vragen aan ons lijkt er wel behoefte aan ondersteuning te zijn. Daarom willen we komend jaar verkennen welke behoefte er bij de historische verenigingen is aan kennis en advisering. Voor het steunpunt Erfgoedvrijwilliger Groningen kan in november geld worden aangevraagd bij OPEN, daarom is dit project nog niet in de begroting opgenomen.

Erfgoedparticipatie en immaterieel erfgoed

Vanuit OPEN en KIEN (Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland) is een plan ontwikkeld om de komende jaren erfgoedinstellingen te ondersteunen bij het bereiken van nieuwe doelgroepen, het ondersteunen van vrijwilligers die zich met immaterieel erfgoed bezighouden en voor het vertellen van een ‘meerstemmig’ verhaal over erfgoed, waaronder ook het dekoloniseren van collecties valt. Voor dit plan is subsidie beschikbaar gesteld waarop erfgoedinstellingen zich in november via OPEN kunnen intekenen. Iedere provincie maakt daarbij een plan op maat dat aansluit bij de eigen situatie. Erfgoedpartners | Centrum Groninger Taal & Cultuur zullen vooral inzetten op de meerstemmigheid van erfgoed en het informeren van overheden en erfgoedinstellingen over het implementeren van het Verdrag van Faro binnen de eigen werkzaamheden. Dit verdrag richt zich op het betrekken van gemeenschappen rondom erfgoed, waardoor erfgoed niet mensen uitsluit, maar juist mensen bij elkaar brengt. In deze periode met veel aandacht voor regionale identiteit willen we de meerstemmigheid en de verbinding extra aandacht geven. Op dit moment vindt de uitwerking van de plannen plaats, zodat in de begroting geen rekening is gehouden met extra subsidie die kan worden aangevraagd.

Thema's

We hanteren de volgende thema's:

- ~ Bewaren en behouden
- ~ Kennis delen
- ~ Visie ontwikkelen
- ~ Gebruiken en presenteren
- ~ Samenleving betrekken

Bewaren en Behouden

Goed collectiebeleid en goed onderhoud liggen aan de basis om erfgoed voor latere generaties te bewaren. Het is belangrijk dat een museum weet welke collecties hij heeft en in welke staat zij verkeren. Daarom adviseren onze consultants over het toepassen van MUSIP voor goed collectiebeleid en beheer, het registreren van collecties, verzamel- en selectiebeleid, depotbeheer en veiligheidszorg. Hier is een relatie met het thema 'Kennis delen' en 'Digitalisering'. Voor musea is een gemeenschappelijke 'Axiell Collections module tegen kostprijs beschikbaar.

Wat betreft monumenten, molens, borgen, groen erfgoed en begraafplaatsen wordt ingezet op delen van expertise en het samenbrengen van belangrijke spelers binnen het netwerk. Hier is een relatie met het thema 'Kennis delen'.

Voor de molens van stichtingen beheerd door vrijwilligers heeft Erfgoedpartners een bijzondere financieringsregeling gerealiseerd met het JB Scholtenfonds. Voor 40 molens wordt de helft van de cofinanciering van de BRIM gerealiseerd. Jaarlijks betreft dit 133.000 euro. Medewerkers van Erfgoedpartners verzorgen de uitvoering. De financiering loopt via de boeken van het Groninger Molenhuis. In 2023 vroeg de inspectie van de roeden van de molens extra aandacht. Dit gebeurt samen met De Hollandsche Molen en in afstemming met de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. Erfgoedpartners heeft de inventarisatie van de molenroeden in de provincie op zich genomen. In het voorjaar van 2024 zullen de resultaten bekend zijn en worden gedeeld met de provincie.

Kennis delen

Erfgoedpartners werkt vanuit de filosofie dat je zo goed mogelijk gebruik moet maken van expertise die binnen het netwerk aanwezig is. Daarom worden provinciale netwerken zoals platforms in stand gehouden, waarbij kennis delen en afstemming centraal staan. Daarnaast zetten we deze overleggen in voor deskundigheidsbevordering. Er zijn platforms voor directeuren, collectie, educatie, moleneigenaren, erfgoed en publiek, borgen, orgels.

Naast de platforms organiseren we een breed aanbod aan cursussen, vaak op basis van vragen uit het veld. Komend aar wordt de cursus erfgoeddocent aangeboden die wordt ontwikkeld door Kunst en Cultuur Drenthe. Erfgoeddocenten zijn mensen met een educatieve achtergrond die zich specialiseren in

het werken met erfgoed. Daarnaast wordt de cursus molengids aangeboden, waarbij vrijwilligers worden opgeleid die in de molen mensen kunnen ontvangen en publieksactiviteiten kunnen organiseren.

Speciaal voor de moleneigenaren en de molenvrijwilligers organiseren we Groninger Wind, waarbij het uitwisselen van kennis over het ambacht van molenaar en over het molenbeleid centraal staat. Erfgoedpartners werkt daarbij samen met het Gilde van Vrijwillig molenaars afdeling Groningen en de Molenwerkgroep Oost-Groningen.

De landelijke netwerken functioneren ook als een vorm van deskundigheidsbevordering. Dit heeft niet alleen een positieve uitwerking op het provinciale beleid, maar ook op het nationale beleid dat zo vanuit de provincies wordt gevoed. Daarnaast is er uitwisseling van vakkennis op het gebied van educatie, monumenten, molens, musea, ondersteunen vrijwilligers en digitalisering. Van essentieel belang is dat binnen deze landelijke netwerken instrumenten worden ontwikkeld waarmee kleine organisaties met vrijwilligers en/of betaalde krachten geholpen worden. Dit loopt van een handreiking van de WBTR tot het brandschadewiel of een toolkit voor digitalisering. De website van Erfgoedpartners biedt veel verwijzingen.

Een bijzondere vorm van kennis delen vindt plaats via activiteiten voor het publiek, zoals het Groninger Molenweekend of Oktober Kindermaand. Dit is niet alleen waardevol voor mensen die in Groningen wonen en recreëren, maar ook voor het bewaren van erfgoed. Onbekend maakt immers onbemind.

[Visie ontwikkelen](#)

Als steuninstelling heeft Erfgoedpartners een goed overzicht van ontwikkelingen op provinciaal en landelijk niveau. Dit delen we met de andere steuninstellingen. Daarom besteden we ook veel tijd aan het adviseren van overheden en fondsen, maar ook aan het beleidsmatig adviseren van erfgoedinstellingen. Bij voorkeur doen we dat door partijen bij elkaar te brengen. Hierbij is niet alleen sprake van cultuurbeleid, maar ook van erfgoed en ruimte, vrijetijdseconomie en leefbaarheid.

Voor samenwerking met andere steuninstellingen ruimen we als aanjager van de Gemeenschappelijke Ambitie tijd en energie in. We werken structureel samen met de andere provinciale steuninstellingen zoals K&C, Kultuurloket en Biblionet. Komende jaren richten wij ons op het zo toegankelijk en eenvoudig mogelijk maken van cultuurparticipatie voor alle Groningers. De samenwerking op directieniveau wordt, waar passend, geconcretiseerd in werkgroepen met medewerkers waarin men samen aan de slag gaat om onze ambitie vorm te geven.

Daarnaast zullen we met Libau afstemmen hoe we de voorlichting over het Verdrag van Faro zullen vormgeven. Met Kunstpunt stemmen we af hoe we instrumenten kunnen ontwikkelen voor behoud en beheer van Kunst in de Openbare Ruimte. Datzelfde geldt voor het behoud en beheer van begraafplaatsen, waarbij we instrumenten hebben ontwikkeld met de Rijksuniversiteit Groningen en de Landschapsbeheren van Drenthe, Friesland en Groningen.

Wat betreft nieuw beleid op het gebied van het Verdrag van Faro, erfgoedvrijwilligers en erfgoedparticipatie is hierboven al gesproken.

Gebruiken en presenteren

Erfgoededucatie is een belangrijk onderwerp, omdat het waardevol is voor ieder kind om zich met zijn omgeving te verbinden. Daarom wordt ingezet op kwalitatief goede leerstof vervangende educatietrajecten in de omgeving van het kind op de basisschool. Deze manier van werken is intensief, omdat Erfgoedpartners met veel kleinschalige aanbieders werkt en samen met gemeenten, K&C en scholen plannen op maat ontwikkelt, waarbij het ontdekken en onderzoeken van de wereld van het kind centraal staat. Erfgoedpartners faciliteert de centrale inkoop voor scholen en erfgoedaanbieders, zorgt voor onderhoud van het aanbod en geeft advies. Komende jaren wordt geïnvesteerd in een grotere aanstelling voor de educatief medewerker. De vraag van gemeenten en erfgoedinstellingen is groot en vraagt om een persoonlijke benadering. De samenwerking met K&C is goed en deze organisatie verzorgt de algemene informatie voor de scholen. Om docenten nog beter te wijzen op alle mogelijkheden maken Erfgoedpartners | Centrum Groninger Taal & Cultuur speciale posters met erfgoed-educatief aanbod per gemeente, die naar de scholen worden verzonden.

Groningen heeft veel kleinschalig erfgoed dat goed zichtbaar wordt als je het gemeenschappelijk presenteert. Van oudsher worden voor de sectoren overzichten gemaakt die gretig aftrek vinden zoals het Museummagazine, de borgenbrochure, Klankjuwelen of de Zelfzwichter. Daarnaast zijn er thematische websites die gekoppeld zijn aan www.collectiegroningen.nl. Erfgoedpartners sluit aan bij de werkwijze van Centrum Groninger Taal & Cultuur wat betreft het gebruik van sociale media. Met de toerisme-organisaties stemmen we af welke producten toeristen nodig hebben en voegen we toe waarin nu niet wordt voorzien. Op het gebied van digitalisering investeren we vooral in het beschikbaar stellen van informatie voor iedereen die erfgoed wil promoten en vermarkten.

Samenleving betrekken

Erfgoed is datgene wat de inwoners van Groningen zo waardevol vinden, dat ze het willen bewaren voor de toekomst. Dat betreft dus niet alleen traditioneel erfgoed, maar ook erfgoed van mensen die nog niet zo lang hier wonen. Samen Groningen ontdekken, onderzoeken en erover vertellen is iets wat de komende jaren actief gaan uitzetten. Dat begint bij de jeugd met de manifestatie Oktober Kindermaand die samen met het Centrum Groninger Taal & Cultuur in Groningen wordt georganiseerd. Kunst en Cultuur Drenthe is de hoeder van dit project en met hen stemmen we de promotie af. Onze ambitie is een goed aanbod in iedere gemeente en in 2024 zullen we daarvoor gericht naar deelnemende organisaties zoeken. Het aantal deelnemende kinderen groeit langzaam, maar gestaag.

Traditiegetrouw organiseren we in het tweede weekend van juni het Groninger Molenweekend plaats waaraan alle molens die kunnen draaien meedoen. Naast aandacht voor de molens vragen we ook aandacht voor het ambacht en de opleiding van molenaar.

Erfgoedpartners vindt het belangrijk dat bewoners zoveel mogelijk in staat moeten zijn om hun eigen erfgoed te bewaren en presenteren. Daarom zijn er advies-uren voor vrijwilligers om hen wegwijs te maken in de erfgoedwereld om hen bij vragen en problemen te ondersteunen.

Digitalisering

Uitgangspunt voor alle vormen van digitalisering is dat zoveel mogelijk wordt gedigitaliseerd bij de bron en dat dit op een universele manier gebeurt die landelijk is afgesproken waardoor uitwisseling met anderen plaats kan vinden. Eén keer invoeren moet leiden tot zichtbaarheid op meerdere fronten door het leggen van goede verbindingen. Erfgoedpartners wil zorgen voor de goede verbindingen met zoveel mogelijk relevante partners. Dit zowel op het niveau van erfgoed (collectie Nederland) en landschap, maar ook op het gebied van de vrijetijdseconomie. Komend jaar gaat het project digitaal erfgoed portaal van start om digitale toepassingen zoals websites en apps te voorzien van informatie die rechtstreek bij de bron (de erfgoedinstelling) wordt aangeboden. Dit traject is afgestemd op innovatie musea en op de werkzaamheden van het steunpunt digitalisering, zodat deze trajecten elkaar versterken. Erfgoedpartners is regisseur en bewaakt het overzicht en de samenhang.

Begroting Erfgoedpartners 2024

Baten	2023	2024	2025	2026	2027
Subsidie prov Groningen	470.000	484.100	498.623	513.581	528.989
Overige subsidies	27.500	27.500	27.500	27.500	27.500
Projectsubsidies	288.112	150.000	150.000	150.000	150.000
Overige baten	66.445	37.500	38.000	38.500	39.000
Doorberekening CGTC		154.861	165.202	175.848	186.572
Som der baten	852.057	853.961	879.325	905.429	932.060
Lasten					
Personeel	223.574	375.000	386250	397.838	409.773
inleen	170.000	141.445	149.844	158.473	167.106
Vrijwillig	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Huisvesting	45.000	48.000	49.440	50.923	52.451
Organisatie	59.365	61.146	62.980	64.870	66.816
Overige lasten/activiteiten	79.000	81.370	83.811	86.325	88.915
Projectkosten	270.112	142.000	142.000	142.000	142.000
Som der lasten	852.051	853.961	879.325	905.429	932.061

Toelichting Begroting

Baten

Subsidie provincie Groningen: er is rekening gehouden met een jaarlijks accres van 3%.

Overige subsidies: betreft extra subsidie steunpunt digitalisering dat jaarlijks apart bij de provincie moet worden aangevraagd.

Projectsubsidies: er is rekening gehouden met € 150.000,- subsidie voor innovatie musea

Overige baten: vanaf 2024 is de doorberekening aan Centrum Groninger Taal & Cultuur als aparte post opgenomen, waardoor de bedragen vanaf 2024 lager zijn dan 2023.

Opbrengst cursussen	1.000
Baten Museummagazine	10.000
Bijdragen aangesloten organisaties	4.000
Bijdragen Molenvrienden	1.000
Baten educatie	2.500
Opbrengst verkoop materiaal	1.000
Baten klankjuweel	500
Baten ticketservice	10.000
Bijdrage Gemeenschappelijke Agenda	7.500
Totaal	37.500

Doorberekening Centrum Groninger Taal & Cultuur: vanaf 2024 worden alle gemeenschappelijke kosten naar beide organisaties toegedeeld op basis van de verhouding van de provinciale subsidie Erfgoedpartners 63,5% | Centrum Groninger Taal & Cultuur publiek 36,5%. Om het verschil met de huidige situatie te overbruggen wordt hier in vier jaar naar toe gegroeid. In 2024 wordt gerekend met een toerekening van 70% van de bijdrage die Centrum Groninger Taal & Cultuur had moeten betalen

Directie	65.405
Secretariaat	34.925
Huisvesting	30.480
Organisatie	18.225
Activiteiten	11.748

Lasten

Personeel: betreft mensen met een vaste aanstelling: 4 fte

Inleen: betreft mensen in de flexibele schil via zzp-aanstelling vanwege specialistische activiteiten

Vrijwillig: betreft mensen met vrijwilligersvergoeding die aanvullende werkzaamheden doen

Huisvesting:

Huur	30.000
Schoonmaak	6.600
Onderhoud	2.000
Belasting	540
Container	600
Elektriciteit	6.600
Water	210
Diversen	1.450
Totaal	48.00

Organisatie:

administratie	12.000
Telefoon/internet	5.000
Porti	350
Automatisering	15.000
Druk-kopieerwerk	650
Reis- en verblijfkosten	800
Overige organisatiekosten	4.500
Afschrijvingen	1.320
Accountant	8.000
Kantoorbenodigdheden	1.000
Vakliteratuur en documentatie	1.000
Bijdragen en contributies	1.000
Representatie	500

Kantoor en vergaderkosten	1.000
Bankkosten	200
Verzekeringen	1.700
Website	5.000
Bestuur	345
Onvoorziene kosten	1.781
Totaal	61.146

Overige lasten/ activiteiten:

inkoop materialen	3.000
Klankjuweel	9.000
Porti	2.000
Erfgoed InZicht	9.000
OPEN	1.000
Vertegenwoordiging	1.000
Uitbetaling ticket	10.000
Educatie	2.000
Oktober Kindermaand	7.500
Zelfzwichter	5.000
Molenweekend	2.000
Molenadviesraad	200
Museummagazine	10.000
'Axiell Collections	4.000
LCM	800
Deskundigheidsbevordering	4.000
Gemeenschappelijke Agenda	7.500
Archeologie	1.000
Overige activiteiten	2.370
Totaal:	81.370

Projectkosten: betreft Innovatie Musea externe kosten

Jaarplan 2024 Centrum Groninger Taal & Cultuur

Algemeen

Centrum Groninger Taal & Cultuur is de provinciale steunorganisatie voor taal en immaterieel erfgoed. De organisatie is het resultaat van een fusie tussen het Huis van de Groninger Cultuur en het Bureau Groninger Taal en Cultuur. Hiermee zijn een wetenschappelijke en publieke benadering van het immaterieel erfgoed samengebracht.

Jaarplan uitgangspunten

Het Jaarplan is opgedeeld in verschillende thema's:

- Bewaren en behouden
- Gebruiken en presenteren
- Kennis delen
- Visie ontwikkelen
- Samenleving betrekken

Bewaren en behouden

WoordWaark

WoordWaark is het centrale punt waarbinnen alle informatie over het Gronings wordt opgeslagen. Inmiddels is een nieuwe versie van het woordenboek beschikbaar op www.woordwaark.nl en wordt in de komende periode gewerkt aan de corpusapplicatie, waarmee gebruikers kunnen zoeken naar Groningse woorden en uitdrukkingen in honderden gedigitaliseerde boeken. De uitbreiding en verbetering van deze website is gerealiseerd door een financiële bijdrage van een fonds in 2022. Het onderzoeksmateriaal dat in de onderstaande projecten wordt verzameld, wordt toegevoegd aan WoordWaark (als daarvoor toestemming wordt gegeven door de betrokken personen).

Cultuur/Geschiedenis

Per 1 juni 2023 is universitair docent Maarten Zwijs begonnen als onderzoeker Groningse/Nedersaksische Cultuur en Geschiedenis voor o.4 FTE. Zijn onderzoek richt zich op twee thema's: (streektaal) muziek en regionale identiteit en plattelandspolitiek. De provincie Groningen—en het Nedersaksische taalgebied in het algemeen—heeft een rijk scala aan artiesten die over hun regio/het regionale zingen, al dan niet in streektaal. Hoe manifesteert regionale identiteit zich in hun muziek en welke rol hebben zangers in het creëren van een dergelijke identiteit? Dit project sluit aan bij lopend onderzoek door RUG

wetenschappers naar de invloed van streektaalmuziek op het bevorderen van spreken in dialect, vooral onder jongeren. Doel is om te bestuderen hoe muziek gemaakt door lokale artiesten en evenementen gewijd aan dergelijke muziek (bijvoorbeeld festivals) de interesse in regionale cultuur en streektaal kunnen aanwakkeren.

Op het gebied van politieke cultuur en politieke geschiedenis staat de ontwikkeling van lokale (burger)initiatieven centraal, zowel in het verleden als het heden. Welke politieke antwoorden werden én worden door de bewoners zelf geformuleerd om de leefbaarheid op het platteland te waarborgen? Hierbij moet het begrip “politiek” breed opgevat worden; het gaat niet alleen om beslissingen door traditionele politieke organen, maar ook om zogenoemde “grassroots” projecten die vanuit de gemeenschap geïnitieerd worden, bijvoorbeeld in de vorm van coöperaties. Dit onderzoek zal verder worden uitgewerkt binnen twee interdisciplinaire themagroepen gelieerd aan de Rudolf Agricola School for Sustainable Development van de RUG: de *Denktank Brede Welvaart in het Noorden* en *Making the Village Fit for the Future: Enquiries into Rural Change and Rural Engineering*. Om het onderzoek naar Groningse/Nedersaksische cultuur en geschiedenis verder te versterken, ligt er het voornemen om in de toekomst een PhD student of postdoc te werven gefinancierd door de RUG.

Kennis delen

Taaloverdracht en promotie

Binnen de wetenschappelijke poot wordt hard gewerkt aan de overdracht van de streektaal. Zo richten we ons via de Van Old naar Jong app en het bijbehorende lesprogramma op basisschoolleerlingen, maar we zetten in 2024 de ontwikkeling door richting volwassenen door een Massive Open Online Course (MOOC) af te ronden. De streektaalconsulent is betrokken bij de inhoud van de cursus en het schrijven van een aantrekkelijk scenario. Zo brengen we ook volwassenen op een interactieve manier in aanraking met het Gronings en de prachtige provincie via de Ommelandse reis die de basis vormt voor de cursus). De MOOC is gefinancierd door een financiële bijdrage van een fonds. WoordWaark zal een belangrijke rol spelen in deze MOOC.

De streektaalfunctionaris werkt samen met de streektaalorganisaties en collega-instellingen aan activiteiten om publiek en streektaal bij elkaar te brengen. Voorbeelden zijn Meertmoand Streektaalsoand, Grunnegers in het Gruin als onderdeel van Dichters in de Prinsentuin, Grensland 2.0 van Grasnepolsky en het GRN festival. De afdeling Wetenschap sluit zoveel mogelijk aan en bezoekt daarnaast ook verschillende festivals waar ze de deelnemers op een leuke manier in aanraking brengen met het onderzoek. Zo proberen ze van streektaalsprekers op basis van hun uitspraak automatisch te voorspellen waar ze vandaan komen via de website www.woordwaark.nl/stemmen en laten ze hen een beetje Gronings leren via de bovengenoemde Van Old naar Jong app.

Ook zijn we via financiering van de KNAW en diverse streektaalorganisaties en provincies bezig met de ontwikkeling van een bordspel (www.streektaalstrijd.nl) dat zich richt op het vergroten van kennis over streektaal en taal in het algemeen. We zullen deze activiteiten in de komende periode continueren.

Spraak- en taaltechnologie voor Gronings (en minderheidstalen)

Binnen deze onderzoekslijn proberen we spraak- en taaltechnologie voor het Gronings te ontwikkelen en te verbeteren. Hierbij valt te denken aan het ontwikkelen van automatische spraakherkenning voor het Gronings, de ontwikkeling en verbetering van een tekst-naar-spraak systeem waarmee Groningse tekst op een zo natuurlijk mogelijke manier voorgelezen kan worden, of de ontwikkeling van een automatisch vertaalsysteem. Aan spraaktechnologie wordt gewerkt door promovenda Reihaneh Amooie (gestart sinds 1/2/2023; gefinancierd door de Provincie Fryslân) en promovenda Yun Hao (die zal starten per 1/11/2023; gefinancierd door een CSC beurs). Promovendus Wietse de Vries (voor een deel gefinancierd door CGTC) werkt aan de verbetering van taaltechnologie voor het Gronings. Daarnaast zorgt een samenwerking met aankomend Stanford-university-post-doc Martijn Bartelds (gefinancierd door een NWO beurs) ervoor dat spraaktechnologie welke zich onder andere richt op het Gronings ook internationaal is ingebed. De te ontwikkelen spraak- en taaltechnologie in deze onderzoekslijn zal zoveel mogelijk geïntegreerd worden in WoordWaark. Hieraan wordt ook in de komende periode gewerkt.

Verandering in het gebruik van het Gronings

De Lifelines vragenlijst die eind 2021 is uitgebracht is voor een deel geanalyseerd. Een eerste analyse is inmiddels afgerond (en ingediend bij een wetenschappelijk tijdschrift) welke laat zien dat sprekers van het Gronings meer sociale contacten en een betere sociale inbedding hebben dan diegenen die de streektaal niet spreken. Zodra dit artikel is uitgebracht zullen we deze resultaten naar buiten brengen. Een verdere analyse waarmee we inzicht proberen te krijgen in de gebruikscijfers van de streektaal hopen we in de loop van aankomend jaar te kunnen afronden. De moeilijkheid bij dit vraagstuk is dat er een oververtegenwoordiging is van dialectsprekers die de vragenlijst hebben ingevuld, waarvoor gecorrigeerd moet worden. Deze onderzoekslijn is onderdeel van het promotieproject van promovendus Raoul Buurke (gefinancierd door het CLCG van de Rijksuniversiteit Groningen).

Variatie en verandering in het Gronings

Twee promovendi, Raoul Buurke en Hedwig Sekeres (beiden gefinancierd door het CLCG van de Rijksuniversiteit Groningen) doen onderzoek naar hoe het Gronings is veranderd in de afgelopen decennia. Raoul Buurke kijkt hierbij naar een globale blik (dus de verandering van heel veel woorden), terwijl Hedwig Sekeres naar heel specifieke klankveranderingen kijkt. In deze onderzoekslijn wordt ook gebruik gemaakt van de data van honderden Groningse boeken die zijn ondergebracht in WoordWaark. Daarnaast speelt het mobiele laboratorium SPRAAKLAB (www.rug.nl/let/spraaklab) hierbij een belangrijke rol. Beide promovendi verzamelen hiermee hun data, en ook maakt deze faciliteit het mogelijk dat we data verzamelen tijdens (streektaal)festivals. Zo hebben we spraakdata verzameld van bijna 100 deelnemers tijdens Zwarte Cross 2023 en proberen we dit in de aankomende periode te continueren.

Stuurgroep Nedersaksisch

Binnen het Nedersaksische taalgebied wordt afstemming gezocht met collega's binnen het Nedersaksische taalgebied. Het betreft het Huus van de Taol in Drenthe, de Stichting Stellingwerper Schrieversronte, de Oaverieselakademie en Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers. Er is een gemeenschappelijke website www.nedersaksisch.com om de samenwerking binnen het Nedersaksische taalgebied te versterken. Daarnaast is samenwerking op het gebied van binnenschoolse educatie een belangrijk thema (Meertmoand, Wiesneus en Nacht van de poëzie).

Visie ontwikkelen

Steuninstellingen

Met regelmaat bezoekt Centrum Groninger Taal & Cultuur de vergaderingen van de diverse steuninstellingen en neemt het daaraan actief deel. Waar mogelijk gaat zij de samenwerking aan met deze instellingen om gezamenlijke projecten te ontwikkelen. Dit betreft de Gemeenschappelijke Ambitie, het Overleg Provinciale Erfgoedhuizen Nederland, het Erfgoedberaad en de Stuurgroep Nedersaksisch. Daarnaast zijn er samenwerkingsprojecten met NHL/Stenden, de Hanzehogeschool, het AlfaCollege, Noordwoord en Levende Talen Nedersaksisch.

Gebruiken en presenteren

Onderwijs / Jeugd en jongeren / volwassenen

Scholen zijn zeer geïnteresseerd in lessen Groningse taal en cultuur. Vanwege de grote vraag is in 2023 geïnvesteerd in een educatief medewerker die contactpersoon voor de scholen wordt. In 2024 wordt deze inzet voortgezet. Samen met de consulent streektaal wordt een aanpak ontwikkeld om mensen op te leiden die lessen Gronings op de scholen kunnen verzorgen. Met de NHL/Stenden en het lectoraat meertaligheid en geletterdheid ontwikkelen we een aanpak om streektaal een plaats te geven op de basisschool en het voortgezet onderwijs vanuit het perspectief van meertaligheid. De MOOC die wordt ontwikkeld, kan mensen enthousiast maken om cursussen Gronings te volgen of om wetenschappelijk onderzoek te doen. Voor volwassenen worden meerdere cursussen Gronings spreken en schrijven gegeven.

Tijdens de nationale voorleesdagen willen we ook in het Gronings voorlezen, zodat het Gronings vaker wordt gehoord. Voor het primair onderwijs wordt sinds 2019 het tijdschrift *Wiesneus* ontwikkeld samen met de andere Nedersaksische streektaalorganisaties. Het Centrum Groninger Taal & Cultuur ontwikkelt bij de Wiesneus een speciale lesbrief voor de scholen.

Om zoveel mogelijk mensen over de drempel te trekken om Gronings te spreken, moet het ook vaker worden gehoord. Daarom werken we aan een fonds voor literaire producties zodat meer Groningstalige literatuur kan worden gepubliceerd. Heel concreet wordt volgend jaar op initiatief van Centrum Groninger Taal & Cultuur een kinderboek van Harm de Jonge gepresenteerd. Het wordt geschreven in het Gronings en daarna vertaald in het Nederlands.

Vanwege dezelfde reden heeft het Centrum contact gezocht met theater Pannenkoek om een kindervoorstelling met Groningse woorden te ontwikkelen. Dit wordt mogelijk in 2024 uitgevoerd.

Samenleving betrekken

Platformbijeenkomsten

In 2023 zijn we gestart met platformbijeenkomsten die in een behoefte voorzien. Op verzoek van de aanwezigen worden er geen twee, maar vier per jaar georganiseerd. Hierbij worden plannen en kennis gedeeld en nieuwe projecten ontwikkeld. Ook dient het platform als klankbord voor plannen die het Centrum Groninger Taal & Cultuur ontwikkelt, waaronder de aanpak ten aanzien van educatie. Met het platform bereiden we ook de Meertmoand voor. In 2024 willen we toewerken naar een gemeenschappelijk Magazine met zoveel mogelijk Groningstalige producties. Ook betrekken we het platform bij de organisatie van Oktober Kindermaand en het Groninger molenweekend.

We streven ernaar om de wereld van streektaal te verbinden met andere literaire organisaties en festivals. Op deze manier wordt eveneens gepoogd meer volwassenen en jongeren op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met de Groninger taal en cultuur. Met het Kielzog in Hoogezand organiseren we het GRN festival, met een Groningstalig liedjesfestival, een boekenmarkt en literaire cafés.

Begroting Centrum Groninger Taal & Cultuur

Baten	2023	2024	2025	2026	2027
Subsidie prov Groningen	387.100	398.713	410.674	422.994	435.684
Voorziening uit reserve	33.176				
Projectsubsidies		175.000	25.000	25.000	25.000
Overige baten	122.500	2.500	2.500	3.000	3.000
Som der baten	542.776	576.213	438.174	450.994	463.684
Lasten					
Personeel	470.731	246.949	258.913	271.064	283.406
Huisvesting	11.500	12.264	14.016	15.768	17.520
Organisatie	16.445	20.476	20.800	21.359	21.927
activiteiten onderzoek		120.411	124.024	127.744	131.576
activiteiten publiek	31.000	22.753	23.000	23.000	23.500
projectkosten		175.000	25.000	25.000	25.000
Som der lasten	529.676	597.852	465752,9	483.935	502.929
Resultaat	13.100	-21.639	-27.579	-32.941	-39.245

Toelichting Begroting

Algemeen: dit jaar is gekozen voor een nieuwe systematiek in het toedelen van de gemeenschappelijke kosten tussen Erfgoedpartners en Centrum Groninger Taal & Cultuur. Basis is de verhouding tussen de provinciale subsidie voor de publiekscant van het Centrum Groninger Taal & Cultuur en Erfgoedpartners. Deze verhouding is 63,5% | 36,5%. Deze nieuwe verdeling zorgt voor een tekort bij het Centrum Groninger Taal & Cultuur.

Het bestuur heeft daarom besloten dit jaar 70% van de afgesproken gemeenschappelijke kosten toe te rekenen aan het Centrum Groninger Taal & Cultuur en dit percentage jaarlijks te laten oplopen, zodat over 4 jaar het volledige bedrag wordt toegerekend.

Het bestuur heeft ook besloten om het tekort zichtbaar te laten zijn in de Jaarrekening en geeft daarmee de organisatie een inspanningsverplichting om dit tekort niet te laten ontstaan en externe financiering te zoeken. Wanneer dit niet lukt is de financiële reserve groot genoeg om het verlies op te vangen. Volgend jaar zal bij het opstellen van de begroting worden bekeken of deze strategie kan worden gehandhaafd.

Baten

Subsidie Provincie Groningen: er is gerekend met een accres van 3 %

Projectsubsidies:

Fonds Woordwaark	150.000
Vlog em Mor	25.000
Totaal	175.000

Overige Baten:

Baten cursussen	2.500
Totaal	2.500

Lasten

Personeel: er is voor gekozen om de personeelslasten van wetenschap op te nemen bij activiteiten onderzoek. Vanaf 2024 zijn alleen de kosten voor medewerkers publiek onder deze post opgenomen.

Huisvesting: zie bovenstaande toelichting voor de toerekening van de gemeenschappelijke kosten

Organisatie:

Bijdrage Erfgoedpartners	10.476
Accountant	5.000
Administratiekantoor	5.000
Totaal	20.476

Activiteiten Onderzoek: volgens afspraak 30,2% van de provinciale subsidie

Activiteiten publiek:

Maand Grunneger Toal	5.000
GRN festival	5.000
Cursussen Gronings	5.000
Platformbijeenkomsten	1.000
Gezamenlijke Activiteiten (=nieuwsbrieven en Oktober Kindermaand	6.753
Totaal	22.753

Projectkosten: zie projectbaten